

Representantforslag 3 S

(2012–2013)

fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe og Elisabeth Røbekk Nørve

Dokument 8:3 S (2012–2013)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe og Elisabeth Røbekk Nørve om nye initiativ for å løfte yrkesfagene

Til Stortinget

Bakgrunn

Behovet for faglært arbeidskraft er økende. Arbeidslivet etterspør stadig mer kompetent arbeidskraft. I lys av dette må det norske utdanningssystemet utdanne arbeidstakere som er i stand til å ta på seg jobbene arbeidslivet har behov for. Yrkesfagene er en sentral del av utdanningstilbudet vårt. Derfor presenterer Høyre nye ideer og bedre løsninger for at flere elever skal lykkes på yrkesfag.

Rapporten «Education at a Glance 2012» fra OECD viser bekymringsfulle trekk ved utviklingen for yrkesfagene i Norge. Ifølge tall rapportert inn til OECD fullfører 42 pst. av elevene på yrkesfag i Norge på normert tid, sammenlignet med 62 pst. i Finland og 68 pst. i Sverige. Dette er urovekkende. Forslagsstillerne mener norske utdanningsmyndigheter må ta grep for å løfte yrkesfagene, slik at flere elever fullfører og består.

Forslagsstillerne viser til Dokument 8:52 S (2009–2010) om nye læreplaner og mer fleksible opplæringsløp for yrkesfagene hvor følgende forslag ble fremmet:

- «1. Stortinget ber regjeringen utarbeide egne læreplaner for yrkesfagene i den videregående skolen.
2. Stortinget ber regjeringen utarbeide et rekrutteringsprogram for å motivere erfarne fagfolk til å

skaffe seg pedagogisk tilleggskompetanse og utdanne seg til lærere i yrkesfag.

3. Stortinget ber regjeringen utvide tilbudet om praksisbrev til å bli en nasjonal ordning.
4. Stortinget ber regjeringen tillate alternative opplæringsløp som for eksempel opplæringsprogrammer i bedrift for elever.
5. Stortinget ber regjeringen sørge for at elever i hele landet kan få tilbud om tekniske og allmenne fag (TAF).
6. Stortinget ber regjeringen endre privatskoleloven og tillate bransjedrevne opplæringsløp i hele eller deler av yrkesfagene og stimulere til nye samarbeidsmodeller mellom bransjeorganisasjoner og den offentlige skolen.
7. Stortinget ber regjeringen holde fast ved dagens krav til generell studiekompetanse. Voksne som har fullført yrkesfag og som vil gå videre til høyere utdanning, skal gis tilbud om påbyggingskurs uten øvre aldersgrense.
8. Stortinget ber regjeringen videreutvikle fagskoletilbudet og anerkjenne disse skolene som et godt alternativ til annen høyere utdanning for fagfolk som ønsker videre spesialisering i faget sitt.
9. Stortinget ber regjeringen gjøre det mulig å kombinere fagskoleutdanning med teori som kvalifiserer til høyere utdanning, og utvikle flere muligheter for spesiell studiekompetanse innen flere fag (Y-veien).»

Læreplaner på yrkesfag

I Dokument 8:52 S (2009–2010) fremmet Høyre forslag om å utarbeide egne læreplaner for yrkes-

fagene i den videregående skolen. Forslaget fikk ikke flertall i Stortinget.

Høsten 2010 ble det vedtatt forskriftsendring som pålegger skoleeier å yrkesrette fellesfagene på yrkesfag. Hensikten var å gjøre fagene mer yrkesrelevante. Dette er en delvis imøtekommelse av Høyres forslag om nye læreplaner i fellesfag på yrkesfag. I rapporten «Spørsmål til Skole-Norge våren 2012, resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere» kommer det frem at 5 fylkeskommuner i liten grad har fulgt opp forskriftsendringen, 8 har i noen grad fulgt den opp, mens kun 3 har i stor grad fulgt opp endringen. 16 fylkeskommuner har svart.

Dette mener forslagsstillerne ikke er godt nok og forutsetter at Kunnskapsdepartementet vil engasjere seg for å sikre at forskriftsendringen følges opp i praksis ved alle landets yrkesfagskoler slik at intensjonen om mer yrkesrelevante fellesfag blir oppfylt.

Rekruttering av erfarne fagfolk som lærere på yrkesfaglige utdanningsprogram

Det er bred enighet om lærerens betydning for elevenes læring. Faglig sterke lærere som evner å praktisere undervisningen, er viktig for yrkesfag elevenes motivasjon. Mange fagfolk ville kunne bidra positivt i undervisningen på de yrkesfaglige utdanningsprogrammene fordi de besitter mye praktisk kunnskap om yrket. Forslagsstillerne mener det er avgjørende å legge til rette for at erfarne fagfolk kan skaffe seg pedagogisk tilleggskompetanse for å kunne undervise på yrkesfag. Dette kan bidra til ytterligere yrkesretting av undervisningen, samt bidra til tettere koblinger mellom skole og arbeidsliv.

Tilgang på nok lærlingeplasser

Årene i lære er en sentral del av opplæringen på yrkesfag. Denne ordningen gir elevene muligheten til å lære den praktiske delen av yrket de utdanner seg til. Tilgang på lærlingeplasser er dermed avgjørende for at yrkesfagutdanningen skal fungere etter hensikten. Alle elever på yrkesfaglige studieprogram må ha mulighet til å fullføre utdanningen han/hun begynner på.

Samfunnskontrakten for flere læreplasser ble undertegnet 14. april 2012 av kunnskapsministeren og representanter for partiene i arbeidslivet. Dette er et viktig steg for å øke antall lærlingeplasser. Like fullt etterlyser forslagsstillerne mer kraftfulle virkemidler for å øke antall lærlingeplasser. Det er betydelig potensial for forbedring i offentlig sektor, både i statlige og i kommunale virksomheter. Mer ambisiøse måltall for disse virksomhetenes inntak av lær-

linger kan bidra til langt flere lærlingeplasser innenfor sektorer som trenger arbeidskraft.

Bedrifter som tar inn lærlinger påtar seg et betydelig opplæringsansvar med å utdanne og følge opp lærlingene i løpet av opplæringstiden i bedriftene. I NOU 2008:18 «Fagopplæring for framtida» heter det at «Basistilskuddet for ett års fulltids opplæring er drøyt 95 000 kroner». Tilskuddet justeres årlig i takt med prisveksten. Ifølge Utdanningsdirektoratets nettsider er tilskuddet for 2012 kr 109 234. Forslagsstillerne mener det er nødvendig og riktig at tilskuddet til bedrifter som tar inn nye lærlinger, trap- pes opp.

For å øke tilgangen på lærlingeplasser er det nødvendig å stimulere nye virksomheter til å bli lærebedrifter. For mange slike virksomheter kan det fremstå som uklart hva slags ansvar og oppgaver det innebærer å ta inn en lærling. Det er uheldig om manglende informasjon fører til at bedrifter vegrer seg for å ta inn lærlinger. Forslagsstillerne vil oppfordre regjeringen til å iverksette nye tiltak som kan stimulere flere virksomheter til å bli lærlingebedrifter.

Fremskutt kontinueringseksamen

Forslagsstillerne har merket seg initiativet Troms fylkeskommune har tatt for å avvikle tidligere fornyet eksamen. Dette vil gi elever som har strøket til eksamen, muligheten til å ta eksamen på nytt i august. Kunnskapsministeren har innvilget søknaden fra Troms fylkeskommune om forsøk med tidligere fornyet eksamen i matematikk. Forslagsstillerne mener dette er et skritt i riktig retning, men mener det er behov for å gå lenger. Elever i hele landet bør få denne muligheten, og tilbudet bør gjelde alle fag, ikke bare matematikk.

Påbygg til generell studiekompetanse

Frafall er en utfordring på yrkesfaglige studieprogram. Dette skaper problemer for den enkelte elev, og på sikt for samfunnet som helhet. Det er nedslående når eksamensstatistikken for våren 2012 viser at snittet på eksamen i matematikk påbygg var 2,1. 39,1 pst. av elevene fikk karakteren 1.

Forslagsstillerne frykter at påbygg har blitt en reserveløsning for elever som heller hadde ønsket å gå ut i lære, men som ikke har fått tilbud om lærlingeplass. Dette understreker behovet for en mer målrettet innsats for flere lærlingeplasser. Forslagsstillerne viser til initiativ fra Høyres fylkesordfører i Rogaland som har redusert antall påbyggingsklasser radikalt samtidig som man har satt seg høye mål om å skaffe læreplasser til alle elever som trenger det. Forslagsstillerne vil oppfordre statsråden til å gå i

dialog med øvrige fylkeskommuner med den hensikt å redusere antall studieplasser på påbyggingsåret og forsterke innsatsen for å skaffe disse elevene lærlingeplass. Forslagsstillerne mener det også bør vurderes om det skal stilles opptakskrav for å kunne begynne på Vg3 påbygg til studiekompetanse for å sørge for at elevene har det nødvendige grunnlaget for å kunne fullføre et meget krevende teoretisk studieår.

Avvikle Vg3 yrkesfag i skole

Dersom det viser seg at det ikke er mulig å skaffe læreplass, skal eleven tilbys å få den resterende opplæringen som elev på Vg3 i regi av skolen i et yrkesfag innen eget utdanningsprogram. Strykprosenten for elever som avslutter fagutdanningen med Vg3 i skole, er vesentlig høyere enn for lærlinger. Utfordringene med Vg3 yrkesfag i skole ligger på tre områder. Elevene er ikke motivert for videre skolegang, i noen tilfeller er gruppene så små at det er vanskelig å opprette slike klasser, og timetallet er så lavt at det er vanskelig å fullføre og bestå fagprøven. Vg3 yrkesfag i skole betyr at elever skal ta læretidens to arbeidsårs læring på ett skoleår. Det er derfor klart at Vg3 i skole ikke er et egnet alternativ til læreplass.

For å kunne gi elever som ikke får læreplass mulighet til å ha en reell sjanse til å få fagbrev, må en utvide tiden de kan bruke til å lære faget og gjøre tilknytningen til virkelig arbeidsliv bedre. Det kan gjøres gjennom å erstatte dagens Vg3 i skole med et nytt kombinert tilbud over to år, der en betydelig del av opplæringen skal skje i bedrift.

Mer effektiv lærlingformidling på tvers av fylkesgrenser

Etter forslagsstillerne syn bør det legges til rette for mer effektiv formidling av lærlingeplasser på tvers av fylkesgrenser. Målet er at elever som ikke får lærlingeplass i sitt hjemfylke, skal gis tilbud om lærlingeplass i et annet fylke om det er ledige plasser der. NHO har påpekt i et innspill til kirke-, utdannings- og forskningskomiteen at de økonomiske støtteordningene for lærlingene kan være et hinder for å ta imot læreplass langt hjemmefra.

Tekniske og allmenne fag

Tekniske og allmenne fag (TAF) er et tilbud til elever som ønsker å oppnå både fagbrev og generell studiekompetanse. Ordningen er initiert lokalt og betinger at en skole og en bedrift går sammen om å gi en opplæring der elever får mulighet til å få fag-

eller svennebrev kombinert med en studieforberevende utdanning. Opplæringen går over 4 år, med en kombinasjon av opplæring på skole og i bedrift. Forslagsstillerne mener TAF bør tilbys elever i alle fylker.

Relevant opplæring på skolen

Opplæringen elevene får på skolen skal forberede dem på arbeidslivet de møter i læretiden. Derfor må undervisningen være så realistisk og relevant som mulig. Etter forslagsstillerne syn innebærer dette at elevene må ha tilgang til og må lære seg å bruke alle typer verktøy som er i bruk i yrket de utdanner seg til. Forslagsstillerne er kjent med at Arbeidstilsynet for eksempel har forbudt bruk av spikerpistol på yrkesfag for elever under 18 år. Årsaken til dette skal være at en elev på snekkerfag var så uheldig å skade seg med en spikerpistol. Forslagsstillerne mener det er nyttig for fremtidige snekkere å lære å bruke verktøy som er helt vanlig i yrkesutøvelsen og som elevene forutsettes å benytte i læretiden. Hvis ikke skolen tar dette opplæringsansvaret, dyttes ansvaret over på lærebedriftene.

Forslag

På bakgrunn av dette fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sørge for at forskriftsendringen om yrkesretting av fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogram følges opp av skolene og skoleeierne slik at elevene får mer yrkesrelevant undervisning i fellesfagene.
2. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at erfarne fagfolk får mulighet til å skaffe seg pedagogisk tilleggskompetanse og utdanne seg til lærere i yrkesfag.
3. Stortinget ber regjeringen ta initiativ til mer ambisiøse måltall for offentlige virksomheters inntak av lærlinger og trappe opp tilskuddet til lærebedriftene.
4. Stortinget ber regjeringen legge til rette for tidligere fornyet eksamen i alle fag i videregående opplæring i hele landet.
5. Stortinget ber regjeringen gå i dialog med fylkeskommunene for å redusere antall studieplasser på Vg3-påbyggingsåret, vurdere opptakskrav og parallelt trappe opp innsatsen for å skaffe nok læreplasser.
6. Stortinget ber regjeringen avvikle ordningen med Vg3 i skole som alternativ til læretid, og erstatte den med et toårig løp med kombinasjon skole og

- utplassering i bedrift for de som ikke får læreplass. Fylkeskommunene gis frihet til å utforme lokale alternativer til denne modellen.
7. Stortinget ber regjeringen ta initiativ for mer effektiv formidling av lærlingeplasser på tvers av fylkesgrenser.
 8. Stortinget ber regjeringen stimulere til at elever i hele landet kan få tilbud om tekniske og allmenne fag (TAF).
 9. Stortinget ber regjeringen sørge for at elevene på yrkesfaglige program får opplæring i bruk av relevante verktøy.

4. oktober 2012